

روزنامه شرق

یكشنبه ۱۴ شهریور ۱۴۰۰ • ۲۷ محرم ۱۴۴۳ • ۵ سپتامبر ۲۰۲۱
سال نوزدهم • شماره ۴۰۸۸ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۳:۰۳ • اذان مغرب ۱۹:۴۴
اذان صبح فردا ۵:۱۴ • طلوع آفتاب ۶:۴۰

fardashargh@gmail.com

روزنامه‌فرو

بیماران بستری در منازل برای تهیه اکسیژن راهی مراکز شارژ کیسول می‌شوند، عکس: مهرداد صفربوردوهرکدی، مهر

تحلیل

ایران پناه افغان‌ها می‌شود؟

درصد درخورتوجهی از جامعه اتباع در جنوب شهر تهران یا محله‌های پایین‌دست یا حاشیه شهرها زندگی می‌کنند، با مشکلات اقتصادی و اجتماعی تامل‌برانگیزی دست به گریبان هستند. آنان مانند یک شهروند ایرانی یارانه دریافت نمی‌کنند و ناچار از پرداخت همه هزینه‌ها به شکل آزاد و گاه چند برابر هستند. برای مثال در صورت بروز مسائل درمانی طبق قوانین هزینه‌ها دو تا سه برابر برای آنها محاسبه می‌شود که اغلب در پرداخت ناتوان هستند. بسیاری از سمن‌ها در این زمینه سعی در کمک و ارائه خدمات برای اتباع دارند. آنان سال‌ها از حق تحصیل محروم بوده و حتی اکنون نیز که تسهیلاتی در این زمینه برای آنها وضع شده، تغییری اساسی در شرایط آنها ایجاد نمی‌کند. بیشترین تعداد افغان‌ها حاضر در ایران از لحاظ فرهنگی و جایگاه اجتماعی در پایین‌ترین سطح ممکن هستند و بدون توجه به مشکلات جدی جامعه خود به شکل کلان و خانواده خود در جزه، به فرزندآوری می‌پردازند. فرزندانی بدون هیچ‌گونه هویت و آینده‌ای، ما به شکل ترس‌آور و معناداری صاحب رقم به‌شدت تامل‌برانگیزی از افراد بدون شناسنامه هستیم. اگر فعالان اجتماعی در سال‌های گذشته سعی و مبارزه خود را برای بدون شناسنامه‌های ایرانی معطوف داشته بودند، در سال‌های پیش‌رو چه بخواهیم و چه نخواهیم، با معضل جدی بدون شناسنامه‌های اتباع افغان متولد ایران نیز روبه‌رو خواهیم بود. معضلی ریشه‌دار و عمیق که آینده نشان خواهد داد می‌تواند ناهنجاری‌هایی جدی برای حوزه‌های مختلف کشور از قضائی تا اقتصادی و فرهنگی ایجاد کند. افزایش تعداد افراد فاقد هویت و به‌ویژه در صورت گرایش آنان به جرائم مختلف معنای واقعی‌اش عدم دسترسی به خاطیان و مسببان جرم است. مشاهده کودکان کار افغانستانی و نیز زنان یا مردان متکدی اتباع که حضورشان کاملا قابل لمس است؛ نشان‌دهنده

زهر ا مشتاق

کشگران اجتماعی زیادی از جامعه افغانستان و ایران سعی در کمک به پناه‌جویان افغانستانی برای ورود و اخذ اقامت رسمی در ایران دارند.

اما مرور سال‌های حضور اتباع در ایران نشان می‌دهد که فعالان اجتماعی در موضع درست و مناسبی قرار ندارند. اساسا از فعالان اجتماعی انتظار می‌رود فارغ از جو هیجان‌زده و پرشوشی ایجادشده درباره افغانستان، با درایت و نگاهی فهیم و نزدیک و با واقعیت‌تصمیم‌گیری کنند. شرایط فعلی کشور و انباشت مشکلات به گونه‌ای است که سفره معیشتی مردم دچار تنگای عریض و طویلی شده و انتظاری برای تقسیم این حداقل‌ها نیست. تلاش فعالان برای تحت فشار گذاشتن ارکان دولت جهت اعطای پناهندگی یا حتی صدور مجوز ورود موقت، بیشترین تبعات را به طور مستقیم متوجه جامعه افغانستانی‌ها می‌کند. این امر دلایل مختلفی دارد که می‌شود تیتروار آنها را یادآوری کرد: نخست آنکه ایران بیشترین تعداد پناه‌جوی افغانستانی را در خود جای داده است. تقریبا در تمام شهرهای ایران و حتی بسیاری از روستاها حضور پررنگ افغان‌ها قابل مشاهده است. بیشترین درصد این افراد، به کارهای سخت و پرمشقتی مشغول هستند. اغلب آنها به دلیل حضور غیرقانونی در ایران یا ناتوانی در پرداخت هزینه‌های لازم جهت تمدید اقامت، در بازار سیاه کار می‌کنند و حقوقی بسیار پایین‌تر از دستمزد واقعی خود دریافت می‌کنند. از سوی دیگر، با سقوط ارزش پول ایران، درآمد حاصل از کار در این کشور پاسخ‌گوی نیازهای اولیه مادی و معیشتی آنان نیست

همسایه‌ها

سوی شبه‌نظامیان به شدت مورد ضرب و شتم قرار گرفت و مجروح شد. «زکی دریابی» در ویدئویی که از اعتراضات منتشر کرده است، این زن را با صورتی مجروح به تصویر کشیده که از پیشانی‌اش خون جاری است. سایر ویدئوها نیز نشان می‌دهد که شبه‌نظامیان طالبان راهپیمایی اعتراضی زنان را در کابل متوقف کرده‌اند. این سومین روز اعتراضات

سلام به فردا

از حکومت حجره‌ای تا دولت مدرن

فریدون مجلسی

روی‌کارآمدن طالبان بخشی از برنامه آنها برای مقابله با توسعه افغانستان است. توسعه آمرانه‌ای که چند سالی بود در افغانستان در جریان بود و این گروه تلاش می‌کرد تا با اقداماتی در برابر آن بایستند و مانع اجرای آن شود. به‌ویژه آنکه این توسعه منجر به حضور مستشاران و کارشناسان خارجی بیشتری در این کشور می‌شد. من معتمد آنچه در افغانستان رخ داد، توطئه‌ای علیه این کشور بود. برای این می‌گویم آنچه رخ داد یک «توطئه» است؛ چراکه از چند سال قبل مذاکراتی در دوحه میان آمریکا و طالبان در جریان بود. این مذاکرات و داشتن دفتر نمایندگی رسمی طالبان در قطر به معنی به‌رسمیت‌شناختن آنها به‌عنوان یک نیروی درخورتوجه در کشور بود. در پی این مذاکرات طولانی به احتمال قوی گروهی از رهبران طالبان توجیه شدند که کنارآمدن با نیروهای بین‌المللی از جمله آمریکا برای رسیدن آنها به قدرت و حضورشان در سطح اول مناسبات افغانستان به نفع خودشان خواهد بود. تامین منافع مادی خودشان و کشور و همچنین تشکیک یک حکومت واحد بدون حضور آمریکا مهم‌ترین چیزی بود که طالب‌ها به‌دنبال آن بودند و در سایه چنین توافق پنهانی‌ای همه آن محقق‌شدنی است. اصل شروع این مذاکرات یکی، دو سال قبل از رفتن آمریکا از افغانستان نشان می‌دهد که طالبان خودش را برای رسیدن به قدرت آماده کرده بود. حضورنداشتن آمریکا در افغانستان یک دستاورد بزرگ برای آنها محسوب می‌شد. تغییر رفتار گروه‌های رهبری نشان‌دهنده این است که حضورشان در مذاکرات بین‌المللی با ظاهرهایی آراسته، بسا لباس‌های تقریبا یکسان و گفت‌وگوهایی حداقل شبیه به گفت‌وگوهایی متمدانانه دیپلماتیک نشان می‌داد که برنامه‌ای در حال اجراست. از سوی دیگر طالبان بدون دراختیارداشتن منابع مالی امکان تصرف افغانستان را نداشت. به هر حال در سال‌های اخیر طالبان تعداد زیادی عملیات در افغانستان انجام دادند. همچنین هزینه زیادی روی تبلیغات کارهای‌شان برای جذب طرفدار انجام دادند که نشان می‌دهد آنها منابع مالی درخورتوجهی دارند. آمریکا اگر قصد مخالفت با طالبان را داشت، می‌توانست در این سال‌های حضورش در افغانستان روی موضوع درآمد‌ها و منابع مالی طالبان تمرکز کند و دست آنها را از این منابع قطع کند. این مسئله با نفوذی که آمریکایی‌ها روی پاکستان و عربستان به‌عنوان دو منبع مهم تامین مالی طالبان دارند، کاملا قابل اجرا بود. چیزی که دیدیم، در عمل رخ نداد و در سایه بی‌عملی ایالات متحده و این زمینه طالبان حاکم طالبان افغانستآن شد؛ اما حالا که از دست رفته و طالبان به قدرت اول افغانستان تبدیل شده، به نظر می‌رسد توانایی آنها برای تجهیز و استقرار یک دولت بسیار ناچیز است. اکنون بیست و یکی، دو سال از آن سال‌هایی که طالبان با حکومت حجره‌ای‌شان بر افغانستان حکمرانی می‌کردند، گذشته است. افغانستان

این‌روزها نیازهایی دارد که با آن سبک حکومت قابل تامین نیست. هزینه‌های گزافی که آمریکا و کشورهای ناتو در افغانستان انجام داده‌اند، موجب توسعه خوبی در افغانستان شده است. توسعه سیاسی و اجتماعی در کنار ساختاری بوروکراتیک در افغانستان حاصل ۲۰ سال

زندگی بدون طالبان در این کشور است. البته همچنان در این نظام بوروکراتیک و در پناه اقداماتی که پیمانکارهای خارجی انجام داده‌اند، افغانستان به‌شدت درگیر فساد اداری است؛ اما همین ساختار هم به‌هیچ‌وجه قابل مقایسه با ویرانه‌ای که ۲۰ سال پیش به دست طالبان اداره می‌شد، نیست. به هر حال نمی‌توان انکار کرد که هرم مدیریتی در افغانستان امروز تشکیل شده است. تدبیر پرسنل مدیریت در این هرم چیزی است که طالبان از آن چندان سرر در نمی‌آورد. فرار تعداد زیادی از شهروندان افغانستانی این بیم را برای طالبان ایجاد کرده که ممکن است بخشی از نیروهای متخصصی را که چرخ‌های دولت مدرن افغانستان را به حرکت درمی‌آوردند، از دست داده باشند. برای همین بود که چند روز پیش آقای مجاهد از نیروهای رده‌بالای طالبان به زبان فارسی از مردم خواست که کشور را ترک نکنند. به هر حال افغانستان با هر دولتی نیازمند درآمدی است که بتواند چرخ‌هایش بچرخد؛ بنابراین چاره‌ای نیست که جاهای خالی را یا با نیروهای باقی‌مانده پر کنند یا خودشان دست به کار شوند. برای همین باید از قالب حکمرانی حجره‌ای ۲۰ سال پیش‌شان بیرون بیایند. مقصودم از این مقدمه این است که تفاوت‌های ایجادشده در جامعه افغانستان در این ۲۰ سال چنان بزرگ و مهم است که حتی نیروهای سرسختی مانند طالبان را هم مجبور می‌کند خودش را در این قالب تعریف کند. البته همچنان این سؤال باقی است که دولت افغانستان با چه پولی قرار است اموراتش را بگذراند؟ تا پیش از این دولت افغانستان با کمک‌های خارجی به‌ویژه کمک‌های آمریکا روزگار می‌گذراند، اما حالا که آمریکایی‌ها رفته‌اند و طالبان بر صندلی قدرت نشسته‌اند، چه باید کرد؟ حتما بخشی از این منابع باید از سوی حامیان طالبان مانند عربستان، پاکستان و احتمالا قطر تامین خواهد شد؛ اما احتمالا طالبان همچنان به منبع قدیمی درآمدی‌شان یعنی قاچاق مواد افیونی هم فکر می‌کنند؛ اما سؤال اینجاست که آیا یک حکومت می‌تواند از طریق قاچاق کسب درآمد کند؟ شاید همین مسئله ملاک خوبی برای پایندی طالبان به وعده‌هایش باشد؛ چراکه یکی از وعده‌های آنها برای به‌قدرت‌رسیدن این بود که از قاچاق مواد مخدر دست خواهند کشید. اگرچه به نظر می‌رسد غیر از آمریکا که بالاتر به آن اشاره شد، سایر قدرت‌های جهانی هم از آنچه در افغانستان رخ داده، رضایت دارند. چین و روسیه هم احتمالا با گوشه چشمی به معادن لیتیوم افغانستان آماده کنارآمدن با گروهی مانند طالبان هستند. به هر حال یک گروه که حکومت نیازموده است، حالا گویا با توافق پنهانی جهانی و در سایه ترس و عدم رضایت مردمش حکومت را در دست گرفته. وضعیت استان‌های پشتون‌نشین افغانستان به‌خوبی به ما یادآوری می‌کند که نباید چندان از آنها انتظار حکومت‌داری داشته باشیم؛ اما هرچه باشد آنها قرار است سرنوشت این روزهای افغانستان را رقم بزنند.

پیشخوان

پزشکی در خلأ کار نمی‌کند

روش‌های شبه‌پزشکی و بی‌فایده پرداخته شده و شیوه‌هایی برای تطبیق عادات فرهنگی با مسائل پزشکی در اجتماع و استفاده بهینه از شیوه‌های پزشکی با نظر گرفتن عادات فرهنگی و عقاید دینی مطرح کرده است. مؤلف کتاب که دکتر محمدرضا توکلی‌صابری است، در دیباچه کتاب می‌نویسد: «این کتاب مجموعه مقالاتی است که بعضی

از آنها در نشریه‌های پزشکی و اجتماعی در ایران و آمریکا منتشر شده است. بعضی مقالات نیز برای اولین‌بار منتشر می‌شوند. محتوای این مقالات درباره مسائل تاریخی، جامعه‌شناختی و سیاسی پزشکی و داروسازی است. پزشکی با جان و روان انسان‌ها سروکار دارد و در خلأ کار نمی‌کند، به این جهت تاریخ، اجتماع و سیاست بر آن تأثیر می‌گذارند و نیز پزشکی بر همه اینها تأثیر می‌گذارد.»

شرق: پزشکی مانند شهد و شوکران است. مانند شهدی درمانگر و التیام‌آور است، وقتی برای درمان انسان‌ها به کار می‌رود و مانند شوکرانی کشنده و مرگ‌آور است، وقتی برای شکنجه و آسیب‌زدن به انسان‌ها به کار می‌رود. مطالب کتاب «شهد و شوکران» شامل سه بخش تاریخی، جامعه‌شناختی و سیاسی پزشکی است؛ در بخش

پزشکی و تاریخ به وضعیت پزشکی و داروسازی از آغاز تاریخ تا زمان حاضر پرداخته و شخصیت‌های برجسته پزشکی ایران را معرفی می‌کند. در بخش پزشکی و سیاست به مسائل اخلاقی پزشکی و تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی بر پزشکی می‌پردازد. استفاده از پزشکان برای شکنجه و آزمایش سیلیلیس روی سیاه‌پوستان آمریکا و استفاده یا منع محصولات تراریخته در کشورها از جمله این مسائل است. در بخش پزشکی و اجتماع به

پیشنهاد

فرید قاسمی؛ روایتگر مرگ و زندگی ۱۶۰۰ کارگزار مطبوعاتی

کیسو ففوری

● سیدفرید قاسمی نامی شناخته‌شده در عرصه پژوهش مطبوعات است. چندی پیش از او کتاب شناسنامه ۱۶۰۰ روزنامه‌نگار و کارگزار مطبوعاتی را با کمک یونسکو منتشر شده است. این کتاب، چکیده پژوهشی است که قرار بود سال ۱۳۸۰ منتشر شود. اما تغییرات در عرصه مجوز، تغییر در نحوه چاپ و انتشار کتاب‌ها و… سبب شد تأخیر بیشتری در روند نگارش و انتشار کتاب رخ دهد. حتی در سال‌هایی این کتاب در انبار خانه‌اش قرار گرفت. او فعالان این عرصه را در زمینه زندگان و مردگان تقسیم کرده بود و بعد از خلاصه‌نویسی سرگذشت افراد آنان را جدا کرده بود و از سال ۱۳۸۰ مدام بر تعداد درگذشتگان افزوده می‌شد. سرانجام توانست به تعداد مناسبی برای یک مجلد برسد. او در تهیه مدخل‌های این کتاب سعی داشته حتما نام مادر، آرمگاه، محل تولد و زمان تولد به‌طور دقیق استخراج شود. سعی شده بیشتر از آنکه در توصیف افراد و فعالیت‌هایشان سخن گفته شود، از کلیدواژه استفاده شود. البته این کتاب حاضر همه درگذشتگان مطبوعات را در بر ندارد و قرار است در سال‌های آینده بسیاری از رفتگان در مجلدی دیگر عرضه شود. در نهایت این کتاب فرصتی است تا بداییم در این مدت یعنی از سال ۱۳۲۹ تاکنون چه کسانی در عرصه روزنامه‌نگاری آمده‌اند و رفته‌اند و چه کارهایی کرده‌اند و چه از خود به یادگار گذاشته‌اند، قاسمی توانسته است چکیده زندگی‌نامه ۱۶۰۰ روزنامه‌نگار و کارگزار مطبوعاتی، مؤسس، حامی، ناشر، مدیر (مسئول، اجرایی، داخلی و…)، سردبیر، ویراستار، دبیر تحریریه و سربوس/گروه، پژوهشگر/ نشریه پژوه، حروفچی، مصحح/ نمونه‌خوان، طراح، صفحه‌آرا، نقاش، کاربناتورسخت، حروف‌آفرین، عکاس، ناظر چاپ، لیتوگراف، چاپکار، صراف، پخشگر/ موزع، روزنامه‌فروش و… تا مدیرهای سازمان‌های نظریه مرتب، حتی سانسورچی‌ها و به‌طورکلی افرادی را که به هر شکل، فراتر از جهان روزنامه‌نگاری با پهنة مطبوعات ایران مرتبط بوده‌اند، در این مجموعه طی ۲۰ سال جمع‌آوری کند و با تشویق یونسف شکرخواه و همراهی حجت‌الله ایوبی فرصت آشنایی با طیف زیادی از اهالی فرهنگ که دستی در مطبوعات دارند، فراهم شده است. کسانی که از ۱۸ بهمن سال ۱۳۲۹ -که اولین شماره روزنامه در ایران با نام روزنامه‌چ اخبار دارالخلافة طهران منتشر شد- و فرادیش نامش در وقایع اتفاقیه تغییر پیدا کرد- تا امروز در این عرصه فعالیت می‌کردند. حالا دیگر ۱۱۵ سال از انتشار نخستین کتاب درباره روزنامه‌نگاری می‌گذرد و قانون مطبوعاتی که در سال ۱۳۸۶ تصویب شد، تاکنون تغییرات بسیاری کرده است. روزبه‌روز عرصه تکت‌و تکت‌ر شده؛ اما این کتاب فرصتی است برای شناخت بسیاری از کسانی که در این عرصه فعالیت داشته‌اند و قدم‌های کوچک و بزرگی در این عرصه برداشته‌اند. این کتاب توسط انتشارات کمیسوین ملی یونسکو منتشر شده است. امید که فرصتی فراهم شود تا بخش‌های دیگر این کتاب منتشر شود و یاد از زندگان و فعالان و جوانان عرصه مطبوعات نیز ماندگار شود. کسانی که در این سال‌ها تا تغییر سیاست‌ها در سختی‌ها بی‌چشمداشت توانستند برآی آگاهی و انتشار اخبار کام بردارند.

فرید قاسمی، نویسنده کتاب

القدس العربی: عفو بین‌الملل از مقامات الجزایر خواست سلیمان بوحفص، فعال این کشور را که چند روز قبل از تونس اخراج شده و به الجزایر بازگردانده شد، فوراً آزاد کرده و با اجازه خروج بدهند. بوحفص، فعال مسیحی الجزایر پیش‌تر به دلیل انتشار مطالبی که توهمین به اسلام تلقی شدند، بازداشت شده بود.

افریقیه: یک دهه پس از سقوط حکومت قذافی قرار است یک قذافی دیگر به عرصه قدرت بازگردد. سیف‌الاسلام قذافی، پسر معمر قذافی، اعلام کرده که برای انتخابات دسامبر پیش‌رو در لیبی کاندیدا خواهد شد. پیش‌تر بلومبرگ مدعی شده بود که پوتین به خلیفه حفر فشار می‌آورد تا از سیف‌الاسلام در انتخابات حمایت کند.

روایتی: مدیران جشنواره تورنتو در بیانیه‌ای اعلام کردند که سورپرایز امسال جشنواره تورنتو از طرف «استیون سودربرگ» یکی از دوستان جشنواره است. جدیدترین فیلم این‌کارگردان برنده اسکار، «بدون حرکت ناگهانی» نام داشت که با بازی «دان جیدل» و «بنیسیو دل تورو» در ماه جولای از طریق سامانه نمایش آنلاین HBO Max عرضه شده بود.

ان‌دی، تی، وی: پوتین می‌گوید طالبان هرچه زودتر رفتارهای «متمدانه» در پیش بگیرد تا جهان بتواند روابط دیپلماتیک را با کابل حفظ کند. پوتین گفت: روسیه علاقه‌مند به فروپاشی افغانستان نیست. هرچه زودتر طالبان وارد «خانواده مردم متمدن» شود، کار برای ارتباط و تماس برقرار کردن و تأثیرگذاشتن و سوال‌پرسیدن آسان‌تر می‌شود.

راشائودی: یک بوکسور ۱۸ساله مکزکیکی پنج روز پس از ناک‌اوت‌شدن در یک مسابقه حرفه‌ای جان خود را از دست داد. ژانت زاپاتا در جریان مسابقات بین‌المللی مونترآل مغلوب حریفش شد و از مسابقات حذف شد. او بعد از ضربات دچار حمله ناگهانی شد و به بیمارستان منتقل شد و روز گذشته درگذشت.

بی‌بی‌سی: در اقدامی بی‌سابقه «کیم جونگ اون» خواستار اقدام فوری در برابر تغییرات اقلیمی شد. توفان‌های سال گذشته تأثیر شدیدی روی کشاورزی کره شمالی گذاشته و این کشور در تامین اقلام حیاتی با مشکلاتی مواجه شده. برای همین آقای اون از مقامات کشورش خواست تا تدابیری برای غلبه بر آب و هوای غیرعادی بیندیشند.